

Η δημοτική νεοκλασική αγορά του Άργους (1889-1989)

Η κατασκευή και η σύγχρονη περιπέτειά της

Το 1989 συμπληρώνονται εκατό χρόνια από την ολοκλήρωση της κατασκευής της δημοτικής νεοκλασικής αγοράς του Άργους, για την οικοδόμηση της οποίας την πρωτοβουλία είχε πάρει ο Αργήτης γιατρός και κατ' επανάληψη δήμαρχος της πόλης (1) Σπήλιος Καλμούχος. Ταυτόχρονα, συμπληρώνονται δεκαπέντε χρόνια από την κήρυξη της ως «οικήματος χρήζοντος κρατικής προστασίας», από το Υπουργείο Πολιτισμού (2), αλλά και **έντεκα χρόνια** από την εποχή που το ίδιο Υπουργείο άρχισε εργασίες για την αναστήλωσή της, δίχως να τις συμπληρώσει μέχρι σήμερα.

Βασίλης Κ. Δωροθίνης

Δικηγόρος-Πολιτικός Επιπλέοντας-Ιστορικός

Το κτίριο της νεοκλασικής αγοράς αποτελεί ένα από τα καλύτερα δείγματα έντεχνης αρχιτεκτονικής του νεότερου Άργους και αισθανόμας ένα από τα αντιπροσωπευτικότερα επιτεύγματα της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα. Ηδή, και συμφωνα με εξακριβωμένες πληροφορίες, ένεσε αρχιτεκτονικές σχολές έχουν δώσει το θέμα της αρχιτεκτονικής της αγοράς αυτής για επεξέργασια, σε φοιτητές τους. Με την ευκαιρία, λοιπόν, της συμπλήρωσης εκατονταετίας από την κατασκευή της δημοσιεύουμε όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, από τα οποία τα περισσότερα περαμένουν ανέκτοτα ή γνώστα, που αναφέρονται στη διαδικασία της οικοδόμησης του κτιρίου και στις αντιδράσεις που προκάλεσαν, αλλά και στη σύγχρονη περιπέτεια της παρά λιγό κατεδαφίσης της και των καθυστερήσεων στην αναστήλωσή της. Οι τελευταίες κάνουν ώστε να δημιουργείται η εντύπωση ενός νέου «γεγεφυριού της Άρτας».

Απόφαση για την οικοδόμηση και αντιδράσεις

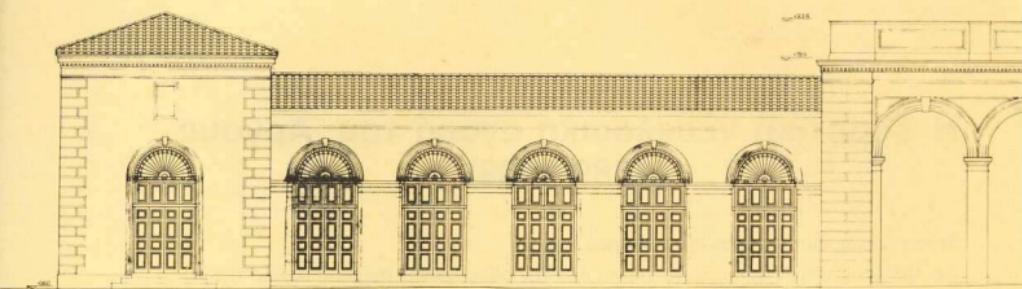
Θεωρώ ότι είναι αναγκαίο ν' αρχισουμε να ασχολούμαστε με το ιστορικό της αρχιτεκτονικής δραστηριότητας, σε δημοτικό επίπεδο και για δημοτικά κτίρια, ιδιαίτερα προς τα τέλος του 19ου αιώνα, όχι μόνον επειδή σπειώνισται σε πολλές πόλεις, τόσο της πειραιωτικής όσο και της νησιωτικής Ελλάδας, ώστε να μπορούμε να μιλήσουμε για γενικευμένο φαινόμενο και επομένως άδιν να μελετήσει καθ' εαυτό (3), από την πλευρά της

ιστορίας της αρχιτεκτονικής και, μάλιστα, του νεοκλασικισμού, όπως μεταφεύεται περιφερειακά, αλλά επειδή ενδιαφέρει και από την πλευρά της γενικότερης κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας. Πράγματι, η αρχιτεκτονική αυτή δραστηριότητα συμπίπτει με μια προσπάθεια για δημιουργία οικικής υποδομής στις επαρχιακές πόλεις και, ιδιαίτερα, σε αυτές που μέχρι τότε διατηρούσαν έντονο χαρακτήρα αγροτικών κέντρων, όπως ο Άργος ο ή Πύργος. Ασφαλώς, δεν είναι τυχαίο ότι πρωτοβουλίες για την πρωθήση αυτής της δραστηριότητας παίρνουν δημάρχοι και δημοτικά συμβούλια με υπερχρήση του σταχείου των ελευθερών επαγγελμάτων και των εμπόρων και ότι συχνά η πρωθήση αυτή, στο ιδεολογικό επίπεδο, γίνεται στο νόμα του Εκσυγχρονισμού και της παραγωγής της παραγωγής, που συχνά ταυτίζεται με την καθυστέρηση. Ωι αντιθέσεις που προκαλούνται, εδώ ή εκεί, τέτοιες πρωτοβουλίες, φέρνουν, ακριβώς, στην επισφάση αντιδεσμών για την ανάπτυξη, με άμεση αντιτοποία προς το ιδεολογικό επίπεδο (4).

Τα στοιχεία που παραβέτων και αναλύω στην πρώτη αυτή ενότητα προέρχονται από τα πρακτικά του δημοτικού συμβούλου Άργους, που ευτυχώς οδήγησαν από την καταστροφή του δημοτικού αρχείου η οποία ενεργήθηκε κατά καιρούς, και από την αποδεικτική του τύπου της Αργολίδας, που έχω ολοκλήρωσε πριν μερικά χρόνια. Επιτοπιθητικά, χρηματοποίησαν στοιχεία από την περιπτήση και του Σπ. Κορύλου και του Σπ. Παγανέλη, που πέρασαν

από το Άργος λίγο μετά την οικοδόμηση της αγοράς. Στο τέλος του άρθρου παραβέτω όλες τις πηγές. Σε κύριο άρθρο της εφημερίδας «Άργος» (5) εντοπίζουμε για πρώτη φορά την πληροφορία ότι ο δήμαρχος Καλμούχος πήρε την πρωτοβουλία για την ανέγερση της αγοράς, την ανακοίνωση του δημορχείου και την προσθήκη οικήματος σε αυτό (πρόκειται για το κτίριο προς ΒΑ; Επί της οδού Βασ. Σοφίας, όπου μέχρι πρόσφατα στεγαζόταν το «Οικονομικό»). Γράφει το «Άργος»:

«Ο πιερέρος δημάρχος ο Καλμούχος από πολλούς λόγους μελετά και εργάζεται φτωτικός περι θημωτικών έργων προς ενέργειαν και ανάπτυξη της πόλεως και του δημού σεν γένει (...). Όπως όλοι οι προσδετικοί συμμόλιοι μας ανοικούν και ο δημάρχος εμβριθώς έγνων, η πόλη μας έχει ανάγκη και συμφέρον μεγάλον για οικοδόμησην καταστημάτων επι σκεπών δημοτικών γη πέδων και δημοτική αγορά πάντα την οπαράνω, χώρα της καθεδριτής της πόλεως». Επίσης σημειώνεται σε αντίστοιχη σημείωση ότι από την πρωτοβουλία του δημού προέρχονται δύο πόλεις επιστρέφοντας σε παραδοσιακές βασικές αγορές, και καλλιτελά προς την πόλη της περιοχής του συμβούλου εκ των 18 όμως συμβούλων ευρέθησαν 8 αιτήσεις αντέτοπον σφράζεισαν και εμποτική αντίδρασην, εις ουδένα σπουδαίον λόγον στηριζόμενην και ελαυνούμενην εκ φωτιστικού καθεδρικού ανταγωνισμού. Το παρόδοξον δε είναι, ότι η μειονηφία ανεγενώσεως της χρηματοποίησης των εν λόγω έργων, απέκρινεσαν οιμές το διανοέν,

1. Όψη ασού Τσάκιρη. Σχέδιο-πρόταση κ. Μακρή.

δηλη πραγματίσθη των σκοπών, αλλά πρινή τα μέσα της πραγματοποίουσες του».

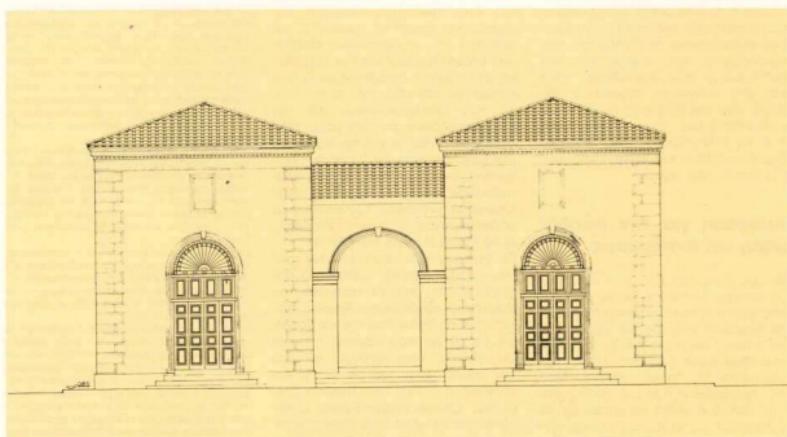
Και το ἄρθρο του «Ἀργοῦς» καταλήγει τονίζοντας ότι θα αποτελέσει «ἐγκλήμα» κατά της πόλης και του μέλλοντος της τη δράση παρόμοιων ευεργετικών ἔργων. Εκφράζοντας την ευχή ότι η δημοτική μειονότητα δεν θα έρει υποστρικτές στην πόλη. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το τότε «Ἀργος» (λίγα χρόνια αργότερα εκδόθηκε ἀλλή εφημερίδα, με τον ίδιο τίτλο) ήταν η πρώτη εφημερίδα, που εκδόθηκε σε λιγο-πολύ τακτά διαστήματα στην πόλη, και αρχισυντάκτη είχε τον προσδετικό δικτύο και ιστορικό το νεότερον Ἀργοῦς Δημ. Βαρδουνιώτη.

Σε ἀλλή τοπική εφημερίδα, στον «Ἀγαμέμνονα», και εννα από την πλευρά του δημοτικού συμβουλίου είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες για

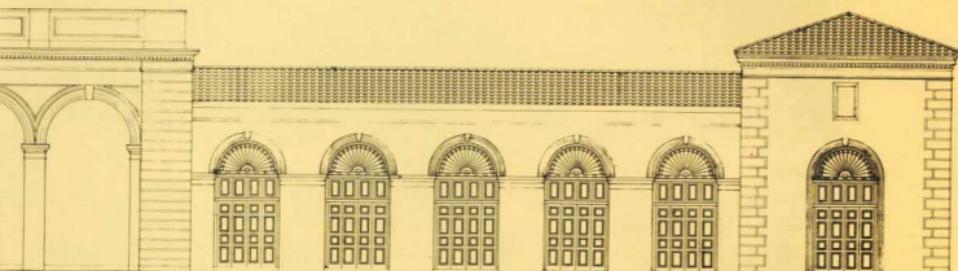
τη σύναψη δανείου, δημοσιεύτηκε, ενώπιον μήνα αργότερα (6), επιστολή με αρχικού σόματος (Γ.Χ.Μ.), όπου αποκρύψασται μετά διδελυμάται το ἄρθρο του «Ἀργοῦς», ως „υδριστικό, σε τόν επιβετικό και δημαγωγικό, δίχως στοιχεῖα που να τεκμηριώνουν πραγματικά τις αντιρρήσεις κατά την ανέγερση της αγοράς. Οι αντιρρήσεις αυτές στηρίζονται σύριστα στο ότι τα εσόδα από την αγορά θα είναι πολὺ λιγότερα από το ποσό του δανείου και κείνο των τόκων-τοκοχέρωλουσιού, το οποίο θα βαρύνει συνεχώς τα οικονομικά του Δήμου. Επίσης, θεωρείται ότι θα υπάρξει αδυναμία καθαρισμού της αγοράς, από έλλειψη «πργαίου υδατος». Και καταλήγει το ἄρθρο σε απιτοκή επίβεση κατά του Βαρδουνιώτη. Το «ψυφος» και το «ῆθος» αυτής της επίθεσης θυμίζει έντονα, και μετά εκατό

χρόνια, εντελώς παρόμοια στάση της πλέον οπισθοδρομικής μερίδας της πόλης, σε προσφάτως αγώνες για την πολιτιστική της κληρονομιά και για τον εκσυγχρονισμό της. Άλλα θυμίζει βέβαια, και ανάλογη στάση στις γενικότερες κομματικές διμάχες της χώρας μας.

Είναι, πάντως, χαρακτηριστικό ότι οι αντιρρήσεις αυτές, που ασφαλώς ταυτίζονται με εκείνες της δημοτικής αντιπολίτευσης στο θέμα, ανούσαν τις νεότερες εξελίξεις ως προς το δάνειο, αλλά και προσπαθούσαν να προκαταλάβουν την κοινή γνώμη ως προς την καθαριότητα. Δεν θρήκαμε στις πηγές στοιχεία, αλλά έρουμε καλά ότι στο κέντρο του δαπέδου της αγοράς δημιουργήθηκε πηγάδι και, επομένως, είχε θρεψει νερό. Το πηγάδι αυτό οφραγιστήκε πρόσφατα και είναι εμφανέστατη

2. Όψη παρόδου ασού Τσάκιρη. Σχέδιο-πρόταση Κ. Μακρή.

διάμετρός του από το ταίμεντένιο κλείσιμο του στοιμού του.

Ήδη, όμως, το δημοτικό συμβούλιο είχε προχρήστει σε τελική απόφαση για την οικοδόμηση και για σύναψη δανείου, με την Εθνική Τράπεζη της Ελλάδος. Από τα πρακτικά της συνεδρίασης της της Κυριακής, 17 Ιουλίου 1888, μας γίνεται γνωστό ότι είχε προηγηθεί το με αρ. 80 «ψήφισμά» του, με το οποίο εντελλόταν ο δήμαρχος να συνάψει δάνειο για τα εξής έργα: «κατασκευή δημοτικής αγοράς εν τη εντάβα πλατείᾳ του στρατώνος του ιππικού» (7), «δημοτικών καταστημάτων ανατολικώς του δημαρχικού καταστήματος» και «αιδηράς στοάς κατά την άνω λεγομένη της κύλεως αγοράν» (8). Στην ίδια συνεδρίαση ο δήμαρχος αναγέλλει ότι ήρθε σε διαπραγματεύσεις με το διευθυντή της Εθν. Τράπεζας

στην Αθήνα, οι οποίες και κατάληξαν σε συμφωνία για σύναψη δανείου 100.000 δρ., με τόκο 7% και τοκοχρεωλόσιο 1% επτησίως, με εξόφληση του σε δύο δόσεις (1η Ιανουαρίου και 1η Ιουλίου). Η πληρωμή των δόσεων αυτών προτείνεται από το δημάρχο να γίνεται με γραπτές συνομολογούμενη υποχρέωση του ενοικιαστή δημοτικών φόρων, όπως ήταν μέχρι και τότε θεαματικά δυνατό, και συγκεκριμένα του φόρου «επί των εισκομιζόμενων ανιών» και του «δασμού επί των ειμπορευμάτων». Με την ενοικιάση των δημοτικών φόρων ο ανάδοχος ανελάμβανε, έτσι, την πληρωμή των τοκοχρεωλοτικών δόσεων στο υποκατόστημα της Εθν. Τράπεζας, στο Ναύπλιο.

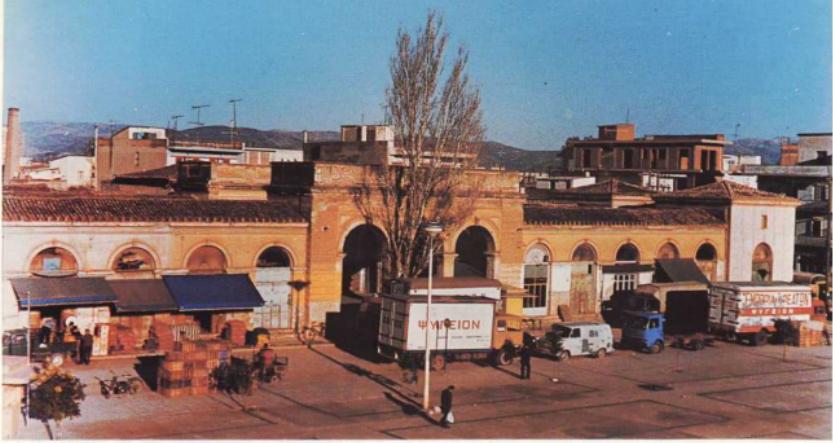
Το δημοτικό συμβούλιο έκανε δεκτούς τους όρους αυτούς και έδωσε εντολή στο δημάρχο, κατά την ίδια

συνεδρίασή του, να συνάψει το δάνειο, χρηματοποιώντας ως υπεγγύη τους παραπάνω δημοτικώς φόρους, αλλά για μετά την έκδοση της διακτηρίεως της μειοδοτικής δημοπρασίας κατασκευής των τριών οικοδομημάτων, ώστε να αποφεύγεται η άμεση επιβάρυνση του Δήμου, με πληρωμή τόκων. Η σύναψη του δανείου δριακόταν υπό την έγκριση της Νομαρχίας.

Από επικριτικό άρθρο του «Αγαμέμνονα», στο οποίο ποιημονεύομε, μαθαίνουμε πρόσθετα ότι η απόφαση για την ανέγερση των κτιρίων λήφθηκε με ψήφους 10 προς 8, αλλά και ότι ο Νομάρχης ενέκρινε ταχύτατα τη σύναψη του δανείου, όπως και κονδύλι 500 δρ., για να καλυφτούν τη έξοδα του δημάρχου στην υπόθεση αυτή, πράγμα που προκάλεσε ιδιαίτερα τη μήνυ του αρθρογράφου.

3. Η αγορά με το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, από δελτάριο με στοιχεία εκδότη «SATRAP».

4. Όψη της αγοράς από την πλατεία της, το δένδρο έχει κοπεί.

Ο «Αγαμέμνων» επανήλθε λαύρος, με δύο μεγάλα κύρια άρθρα του (9), κατά της σύναψης του δανείου, επιχειρηματολογώντας αντιπατικά υπέρ της ενέργειας άλλων και χρηματώτερων έργων υποδομής στην πόλη και, ταυτόχρονα, υπογραμμίζοντας ότι ο Δήμος... δεν έχει χρήματα. Από τα άρθρα αυτά προέρχονται και τα πρόσβετα στοιχεία ότι το δανείο ήταν δεκαετούς δάρκειος και ότι η ανέγερση των κτιρίων προβλέποταν να ολοκληρωθεί σε τρία χρόνια.

Η διαδικασία για την ανέγερση και η ολοκλήρωση του κτιρίου

Από τα προηγούμενα δημοσιεύματα του «Αγαμέμνων» μαθαίνουμε ότι υπήρχε «δημοτικός γεωμέτρης» (υποχανικός) στο Δήμο, ο Πάνος Καραθανασόπουλος, ο οποίος «σχεδιάγραφούσε» για την κατασκευή της αγοράς και, μάλιστα, σε θύρων επί της πλατείας των Στρατώνων του Καποδιστρίου. Από τις πηγές δε γίνεται διόλου σαφές ποιος εκπόνησε τα σχέδια για τα κτίρια και, μάλιστα, της αγοράς η οποία συμφένει με πρόσχειres εκτυπώσεis αρχιτεκτόνων, ανήγεται σε τεχνοτροπία του Τσιλλέρ. Ερευνες σε κατάλοιπα σχέδια του Τσιλλέρ στην Εθνική Πινακοθήκη, δεν απέδωσαν αποτέλεσμα. Στα εναπομένοντα δημοτικά αρχεία του Άργους δεν υπάρχει πλέον, κανένα σχετικό σχέδιο. Και είναι πολύ περιέργο το ότι ούτε στον τοπικό τύπο, ούτε και στα σωζόμενα πρακτικά συνεδρίσεων του δημοτικού συμβουλίου βρίσκεται την παραμικρή, έστω, νύξη για τον αρχιτέκτονα του έργου. Το μαστήριο, λοιπόν, παραμένει για τηνώρα.

Τέλος Νοεμβρίου του 1888 έχει περασθεί «πάσα προπαρασκευαστική

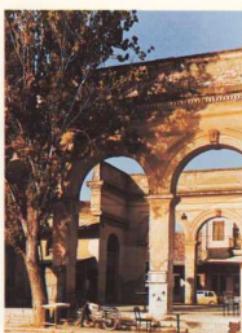
εργασία προς κατασκευήν λαμπράς αγοράς εν Άργει (10), ενώ στο τέλος Δεκεμβρίου εξάκολουθουνσαν οι μειοδοτικές προσφορές, που είχαν φτάσει στα 16% για την αγορά και στα 17% για τα καταστήματα (11). Σε πρακτικό συνεδρίσεως του δημοτικού συμβουλίου της 4 Ιανουαρίου 1889 βρίσκουμε ότι αποφασίστηκε η κατασκευή του διαγωνισμού υπέρ του εργολάδου και τελευταίου μειοδότη Αγγελή Σακά, με προσφορά 17%, με εγγυητή τον Αργυρή Ποντελή Σαγκανά (από τους ιδιοκτήτες του πρώτου σύγχρονου, για την εποχή, ξενοδοχείου της πόλης, «Των Εργών», στην πλατεία του Αγ. Πέτρου, που λειτούργησε ανελλιπώς μέχρι πρόσφατα). Στην ίδια απόφαση μνημεύεται και η τελική εγκριτική απόφαση του Νομάρχη για τα έργα, με αριθμ. 7778/1-10-1888.

Για άγνωστους λόγους και ενώ, καθώς φαίνεται, είχαν αρχίσει τα έργα

οικοδομής, σημειώνεται αλλαγή εργολάδου και στον «Αγαμέμνων» της 2-5-89 υπάρχει η είδηση ότι «η κατασκευή της Νέας Αγοράς... κατεκυρώθη αντί δρχ. 55.000 εις τον εκ Ναυπλίου εργολάδον κ. Βουγιούκαν». υποχρεούμενον να αποπερατωση συτην εντός 6 μηνών». Στο μεταξύ, είχε αποπερατωθεί η κατεδαφίση της παραπημάτων λαχανοπολείων εν τω χώρω των οποίων ανεγερθείσαν οι δημοτική αγορά και εγκρίνεται η εκποίηση των υλικών τους (12). Έτοι, γίνεται γνωστό ότι στη θέση όπου οικοδομήθηκε η αγορά και επί της πλατείας των Στρατώνων είχαν προαναγερθεί εμπορικά παραπήγματα, σε δρόμο που από τότε μέχρι σήμερα είναι από τους εμπορικότερους του Άργους (οδός Τσακρή) και από τους λίγους όπου έχει διασωθεί μεγάλο μέρος της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, πάρα τις «φιλότιμες» παραλήψεις της Επιτροπής Αρχιτεκτονικού Ελέγχου του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις αδειες που έχει, προφανώς, παρασχει για ανέγερση ντουσιάρινων.

Την 1η Μαΐου 1889 κατατέθηκε ο θεμέλιος λίθος της αγοράς (13), ενώ λίγες μέρες αργότερα δημοσιεύεται στον «Αγαμέμνων» το εξής σχόλιο (14):

Κατά την ανασκαφήν των Βεμελίων της Νέας Αγοράς μας ανευρεθήσαν πλάτω τοπία εκτημάτων δι' ογκολίνων, το ποτό ο εργολάδος εξακολουθεὶς καποτέρευε διά δυναμίδας, προς χρήσησιν των λίθων.

6. Τοξειδική και υποστυλωματα κεντρικού τμήματος.

5. Οψη κεντρικού τμήματος.

θων συγκώδους κατασκευής. Έρευνες, με ηλεκτρομαγνητική μεθόδο, που ενήργησε ειδικός για λογογράφημα της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών, με σκοπό τον εντοπισμό του αρχαίου τείχους του Αργούς, φαίνεται να το εντοπίστηκε και στην περιοχή της Αγοράς-Στρατώνων. Η πληροφορία του «Αγαμέμνονα» δεν φαίνεται, επομένως, να είναι ανακριβής. Ο Σπ. Παγανέλης, στο οδοιπορικό του (15) εν μέρει, την υιοθετεί περινότας από τον Αργούς κατά την εποχή που οικοδομείται η αγορά και γράφει συγκεκριμένα, δημιουργώντας και νέα παραλαγή:

«Ο εργαζόμενος στην πόλη, ο οικόδομος μεγάλης βασικής αγοράς γίγαντας κρητηνού, διά την οικοδόμην αρχοτάτους συγκλήνει, απίνες εν σήμανται αρχείοι ιερού εγγον ανειρεύει πάρα πινα γαρόν μικρών αποτελεί του Αργούς, πάρα τα σύδια του Χαρδάρου ποταμού. Ευτυχώς φιλομούσοι και φιλότατοι πολῖται κατερίνωναν να μαστιώνουν το κοκκυρύγυμα και να σωματεύονται σε αληθινόν. Το ιερό ή το πρώινο εκκένω, πότε ανασκάπτεται το θερινό πολιτισμό της οικοτόπου τους λίθων, εβδομάδευνον να δερδήνονται οι εργάλιοι του εργαλασίου, αγνούν ιώνες πίνον κακού καθιστάτο πρόδεον. Η θέση, ένθα είναι ανακλυμφή το ιερόν, καὶ το ιερόν τούτο, ομηρίπει προς την περιγραφήν την εν τοι το ΚΕ κεφαλίτια των «κόρων» της αυτοκρατορίας της Αργούς». Ι.
«Καὶ τοισθέντες δὲν τον πατερίστρουμεν! Εκερδοῦ δὲ μετ' οδύνην των φθόνων τούτων διότι, στέ φεπενα εκεὶ εἰς την υποδεξείσθαις θέον, μετο του ζηλωτού και υπέρ της αρχαίας πανεύσεως και καλλιτεχνίας ενθουσιώσας χρηστού και φιλομούσου πολιτισμού. Βασικής αγοράς, εφόρον την εν Αργού Μονούσιον σαφέ λιγος τους πολιτισμούς εύρουν, όπερ κατα του μητρώος περιγραφήν ιδούντων απετέλεστο υπό του περιβόλου του ιερού, δότις την ιδιτένευσην εκ λευκού λίθου και θήντος, εκ του διπλού ιερού εκ λίθου ποριδίους χρώματος γής, αποτελουμένου και εκ πολλαπλών σειρών λίθων αλεποπλήνης τεβεψεών».

Ο Παγανέλης ελεεινολογεί την αδιαφορία των δημοτικών αρχών και των πολιτών του Αργούς για την καταστροφή του μνημείου και καλεί την... Κιβέρνησην και την Αρχαιολογική Εταιρεία να παρέμβουν. Φυσικά, δε φαίνεται να δοθήκει συνέχεια στο πράγμα, όποτε πιθανόν και να διευκρινίζονταν πολλές λεπτομέρειες. Οι

εργασίες για την αγορά συνεχίστηκαν.

Πριν υψηλώνων οι τοίχοι του κτιρίου, νέος εμπλοκή, Από σχόλιο του «Αγαμέμνονα» (16) πληροφορούμαστε στο φορούραρχο Αργούς, και διοικητή της της στρατιωτικής μονάδας στους Στρατώνες του Καποδιστρία Μεντζέλοπουλος, γνωστοποιεί στην Κυθερώη σητού στην ομηράρχης σύχιας δέσμε κατέλαβε μέρος της πλατείας των Στρατώνων και οικοδόμει την αγορά, παραγγέλλεται έρευνα στο Νομάρχη και αυτός, τελικά, αποφαινεται ότι «καταπατάται μεν αληθώς η πλατεία του δημοσίου, παρεμποδίζονται τα γυραία του πιπίκου, το οποίον θε αναγκασθεί να ανασχηρήστη τον Αργούς (επισειδεί την απειλή το «Αγαμέμνων»), ασχημίζεται η πόλις, βλάπτονται τα μαγαζεία, απειλούνται νόσοι κλπ (βαθά και πάλι η εφημερίδα), αλλά πρέπει να υποκύψουμεν εις την θέλησιν του κ. δημάρχου. διότι... ότι... την υπόληψιν του και διότι... ότι, τι έγινεν έγινε. Το είπε μάλιστα και Γαλιώτι, φέτο κομπλιού (fait accompli)-sic). Και το θέμα σταμάτη εδώ, και, βέβαια, ο στρατός παραμένει στους Στρατώνες μέχρι το... 1968.

Νέα εμπλοκή δημιουργείται από νέα αλλαγή του προσώπου του εργολάδου. Από το με αρ. 150 πρακτικό της συνεδρίασης της 11 Ιουνίου 1889 του δημοτικού συμβουλίου, μαθαίνουμε ότι στις 16 Απριλίου ο Ν. Μπουγιούκας είχε υποδέσει αίτηση στο Δήμο και ζητούσε την υποκατάστασή του από τον εργολάδο Κωνστ. Θεονά, στον οποίο είχε εκχωρήσει συμβολαιογραφικά τα δικαιώματα του. Το συμβολίο αποριανείται ότι διά της αιτήσεως «ουδαμόν παραβλήπονται τα συμφέροντα του Δήμου, αφού αι προς τον Δήμον πυχρέωσεις του εργολάδου Ν. Μπουγιούκα και του εγχυπτού του μένουσιν ακέραιοι και αιμετάθλητοι», και εγκρίνει την αντικατάσταση.

Φαίνεται ότι ο Καλαμούχος, γνωριζόντας καλά τα πνεύματα και την κακοθαυλία, αποφάσισε να υπερβει κάθε υπαρκτό και πιθανό εμπόδιο και, έτοι, από νέο σχόλιο του αιώνιου «Αγαμέμνονα», που γκρινιάζει και ελεεινολογεί, πληροφορούμαστε ότι «πάντες οι εργαζόμενοι εις την κατασκευήν ετέρων καταστημάτων διέκοψαν την εργασίαν και εργάζονται αυτού» (στην αγορά) (17). Και ήδη, το έργο προχωρεί προς το τέλος του, όπως φαίνεται από νέο σχόλιο της εφημερίδας (18).

Το κτίριο της νέας αγοράς βαίνει προς το τέλος του χρόνην της ιστορίας των συγχρόνων πολιτών μας πρέπει να αναγραφή τη εφημερίδα ταυτή στην οποία περιγράφεται το λεπτοτέρω και ευτελέστερο την έμμα, τα λεγόμενα καδρονιά, ότι το ύψος του κτιρίου και την θυρά του ήταν κατά 25 εκατοστά του μέτρου χαμηλώτερον του εγκεκριμένου σχεδίου και ότι κάπιες εγένετο και απόφοιτος εληφθή πάρα τας δημαρχικώς όπως πληρωμών εις τον εργολάδον 10.000 δραχμαί περιπλέον, διότι δημητρίουσται.

7. Χαρακτηριστική πόρτα στην πιθανή αρχική μορφή της.

Η οικοδόμηση φαίνεται ότι ολοκληρώθηκε προς το τέλος του 1889. Ο Χ. Κορυλλός, που επισκέψτηκε το Άργος την εποχή εκείνη, κανεὶς λόγω για τη «νεοδημητική και αρκουντική ευρύχωρη δημοτική αγορά», (19), ενώ σε νέο σχόλιο του «Αγαμέμνονα», της 2^{ης} Μαΐου 1890, διαβάζουμε:

«Προ δύο περίου μηνών μεγάλοσχημος εξ Αθηνῶν επιτροπῆς αποτελουμένης από το κ. Σούλη και άλλων περιόδου της Νεαν Αγοράν της πόλεως μας».

Η εφημερίδα επαναλαμβάνει, όπως και σε μεταγενέστερο σχόλιο της (20), τις καταγγελίες για ευτελή υλικά και μείωση των προβλεπομένων από το σχέδιο υψηνών, τονίζοντας ότι «ελλείπει η δια πλακών επιστρωσίς της» (παραπήρημη ακριβής) και ότι «αι στήλαι εκτιθίσθαισαν εκ κοινού λίθου ενώ έπρεπε να κατασκευασθούν εκ Πεντελήσιου μαρμάρου. Διά τούτο οι αρμόδιοι οφείλουν να δημοσιεύσουν τους όρους του σχεδίου και το πρακτικόν της παραδόσεως χάριν της υπολήμεως των και προς άριστων των υπονοιών του Κοινού». Πράγμα που δεν έγινε.

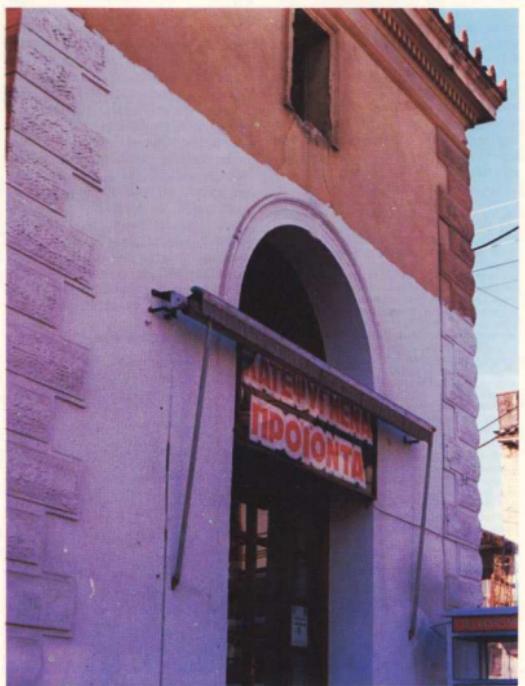
Τέσσερα χρόνια αργότερα, η ίδια εφημερίδα επισημαίνει την έλλειψη αφοδευτηριών στην αγορά, τα οποία έχουν υποκαταστήσει οι αιθουσες κάπωιων καταστημάτων της... (21).

Η σύγχρονη περιπέτεια της αγοράς

Η αγορά λειτουργεί μέχρι σήμερα χωρίς να έχουμε εντοπίσει κάποιες σαφεις πληροφορίες για έργα συντήρησης της επί ένα, περίπου, αιώνα. Γερνάει, σοβάδες πέφτουν, ακροκέφαλα ιδιοποιούνται, ενώ το 1972 ο Δήμος προχωρεί σε «αναμόρφωση» της πλατείας του Στρατώνα, κόδοντας όλα τα αιωνόθια δέντρα, ταϊμεν-

τώνοντας τα πάντα και μετατρέποντας το χώρο μεταξύ Στρατώνων και αγοράς σε έρημο (22). Την ίδια εποχή

αρχίζει κάποια κίνηση για οικοδόμηση... «Διοικητηρίου» στο Άργος. Ως πρώτος «στόχος» επιλέγεται ο χώρος

8. 9. 10. Ασυνάρτητες επεμβάσεις στο κτίριο.

της αγοράς (ακολούθησαν εκείνος των Στρώνων και, αργότερα, του Δημάρχου). Απότομος αυτος της κίνησης, υπό μορφή «παραπόνου» γιατί δεν επιτράπηκε η κατεδάφιση της, υπάρχει ακόμα και σε επίσημα έγγραφο του δημάρχου Δ. Μίτονα (1975-1978) (23). Οι συγκεκριμένες αυτές απειλές και πόθοι για κατεδάφιση του κτιρίου, οδήγησαν την Αρχαιολογική υπηρεσία Ναυπλίου να φροντίσει για την προστασία τους και, έτσι, την ανοίξη του 1974 κηρύχτηκε μημένο.

Οτι, όμως, δεν κατάφεραν οι «κατεδαφιστές» αρχικά να επιτελείται από την κρατική αδειοφορία και τον πρωτογονισμό της δημοτικής αρχής Αργούς, ιδίως των δύο περιόδων της περιστασιακής εκλογής του Γ. Πειραιών, αγροτικού εισοδηματία (1978-1986). Επανελήφθησαν στον τοπικό τύπο επιστημόνες ότι ακόμα και τμήματα τοιχών και ωροφών άρχισαν να καταρρέουν από έλλειψη συντήρησης, ενώ σε κάθε νέα ενοικίαση καταστάτηκαν και μέχρι σήμερα, κάθε «ρεκτή» επιχειρήσματα ακολούθει διά του «ρυθμό» αναστήλωσης, με αποτέλεσμα, το όλο κτίριο να παρουσιάζει την **εικόνα μιας μεγάλης κουρελαίου**. Ο λίγες φωτογραφίες που δημοσιεύσαμε, μαρτύρουν για του λόγου μας τα αλήθες (24). Ο ίδιος ο Γ. Πειραιώντις δεν παιει να «προγραμματίζει» αρίστα τη «συντήρηση και εξέμφαση της Δημότικης Αγοράς», πριν ακόμα γίνει δημάρχος (25).

Αρχές 1978 και τίποτε δεν έχει προχωρήσει, ενώ Αργίτες στέλνουν υπομνήματα στο υπουργείο και ζητούν να αναστηλωθεί και το πηγάδι, στη μέση της αγοράς. Ο τότε υπουργός Πολιτισμού Γ. Πλιτάς, με έγγραφο του προς το Δήμο, δηλώνει στο δεδομένου για το 1978 ζ εκατομμύρια για το έργο αναστήλωσης, αλλά τα οποία οφείλουν να απορριφθούν μέχρι το τέλος του έτους (ο Δήμος είχε αναλάβει στη σχετικά συνεργεια στραγμά που δημιουργεί απορίμενη ερωτηματικά) (26). Κάποιες αναστηλωτικές εργασίες αρχίζουν, περνάει και το 1978, εναντίον εκατομμυρίου δαπανάται και τα έργα καρκινοθάσου, «δια αυτεπιστάσιας του Δήμου». Αποτελεί, στην προκειμένη περίπτωση, το παρόδειγμα της Αγοράς του Αργούς ένα λαμπρό στοιχείο για το τι σημαίνει «αποκεντρωση» — έφερμαται αρμόδιοτην σε πλάτες αναρμόδιων, ενώ οι κεντρικές υπηρεσίες εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς. Επανελήφθησαν ο τύπος ρωτά, ο δημάρχος κωφεύει (29) και, τελικά, στο τέλος

Μαΐου του 1979, σε συνέντευξή του (30) δηλώνει κατά λέξη ότι επισκέφτηκε το Υπουργείο και ότι «ο λόγος της διακοπής ως είπον ήταν η έλλειψη μελέτης». Υποσχέθηκαν ότι θα αρχίσουν εργασίες τον Απρίλιον ή Μάιον. Παρουσιαστήκε δυοσκόλια ειδικευμένων τεχνιτών. Από πλευράς δημοτικής Αρχής εξήγηση η αναπολαίωση να γίνει από συνεργείο 15 τουλάχιστον τεχνιτών και όχι με 2 ή 3 άτομα, όπως το «καλοκαρι». Λογοφορής απαντήση, στην οποία δεν υπήρξε απολύτως καμία επίσημη απάντηση ή διευκρίνιση.

Φτανούμε αισιώς στο 1981, τόσο ο τοπικός όσο και ο αθηναϊκός τύπος, απηχώντας διαμαρτυρίες ποτικών συλλόγων, διαμαρτύρονται για τις καθυστερήσεις (31), κάποιες εργασίες ψυλοαρχίζουν, για να ξαναστατίσουν γρήγορα (32), ενώ εγκαλούονται να μην υπάρχει η παραμκήρη επίσημη εντημέρωση. Νέες διαμαρτυρίες συλλόγων, νέα... έκκληση του δημάρχου και το Πάσχα του 1982 η νέα Υπουργός Πολιτισμού κατέβανει αυτοπρόσωπα στο Αργό και, μεταξύ άλλων, υπόσχεται να περατωθούν τα έργα (33). Νέες δηλώσεις του δημάρχου κάνουν λόγια για «πρόγραμμα σε δύο φάσεις» (34) ενώ ακόμα και στον αθηναϊκό τύπο, δημοσιεύεται ανακοίνωση του ΥΠ.ΠΟ., κατά την οποία διατίθεται κονδύλι 15 εκατομμύρια για τα έργα αναστήλωσης (35). Νέες επιδρεπές αλλοι και δινοστιάστη στο Αργό (36), αφού η «γουνά είναι», πα-«καμμένη». Στο μετατόπις, γίνονται αναμοδώσεις καταστημάτων, όποτε και ενεργούνται «αναστήλωσις», κατά το δοκούν, δίκιας να προκαλούν την παραμκήρη δραστική επέμβαση των κρατικών υπηρεσιών, παρά τις καταγγελίες (37). Οι σχετικές κατασκευές χαρακτηρίζονται **αυθαίρετες**, αλλά **παραμένουν** ως έχουν μέχρι σήμε-

ρα... (38). Μέχρι το τέλος του 1987 απραξία και αυθαίρετες νέες επεμβάσεις, νέων ενοικιαστών, καταγγέλλονται συνεχώς και από κάθε πλευρά του τοπικού τύπου, δίχως κανένας να συγκινείται (39).

Από το 1988 εκλέγεται νέα δημοτική Αρχή, υπάρχει πλήρης «ομοφυΐα» στο δημοτικό συμβούλιο και για αυτό και για άλλα θέματα, ο νέος δημάρχος Δημήτρης Παπανικολάου έσπανει το δρόμο του ΥΠ.ΠΟ., από ότι εκείνος να αναφέρεται δεν υπάρχει ολοκληρωμένη μελέτη στο Υπουργείο για αναστήλωση του κτηρίου, γίνεται πρόταση να οπενταπείται η αγορά, στα κενά της (η «αιδήρα στα» που δε δημιουργήθηκε το 1889 έναντιστανει στην επικαρπότητα) (40), και το δημοτικό συμβούλιο παίρνει απόφαση να ανατεθεί τη πλήρης μελέτη αναστήλωσης σε ασματινή και με οδηγίες του ΥΠ.ΠΟ. στον τοπικό αρχιτέκτονα **Κώστα Μακρή**, που μετείχε στη μελετήτικη ομάδα του ΥΠ.ΠΟ. του 1978, για την αναστήλωση των Στρατώνων Καποδιστρία (41). Πλήρης μελέτη, τόσο αποτύπωσης δών και αναστήλωσης του κτηρίου, παραδόθηκε το Σεπτέμβριο και γεγκρίθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεότερων Μητροπολιτών του ΥΠ.ΠΟ., τον Οκτώβριο του 1988.

Τελειώνουμε ένα μικρό ιστορικό χρονικό της οικοδόμησης και της τύχης ενός από τα σημαντικότερα κτίρια της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής στον ελλαδικό χώρο. Αν αυτό το άρθρο πήρε μια ασυνήθιστη έκσταση, νομίζω ότι είναι χρήσιμο για να διαπιστώσαις από κοντά και με στοιχεία ο αναγνώστης από ποιον δαδάλους, αντικειμενικούς και ψυχολογικούς αντιρράσεων περνούσες η οικοδόμηση παρόμοιων κτιρίων, αλλά και από ποιονς (και χειρότερους) λαδιβιρίους αδιαφορίας, κρατικής αναποτελεσματικότητας, πολιτικής αναισθίσιας και τοπικής ασχετούσας έδρακολουθεί να περνά κάθε προσπάθεια για σύγχρονη συντήρηση παρόμοιων κτιρίων στην επαργελα. Τα στοιχεία είναι εδώ, λοιπόν. Υπολείπεται η πράξη...

Πηγές και σημειώσεις:
Ως πηγή χρησιμοποιούται το **Βιβλίο Πρακτικών του δημοτικού συμβουλίου Αργούς**, των ετών 1888 και 1889, με τις εκεί αναγραφές. Από τον τοπικό τύπο που αποδεικνύεται στην οικοδόμηση αναφέρονται οι εφημερίδες «**Άργος**» και «**Αγαμέμνων**» της Αργούς, καθώς και η «**Άργυρος**», που εκδόθηκε στον Κόρινθο από τον Χ. Κ. Παρκάκη και τον Σπύρο Παπανικόλη σε περιοδικό απόστολο με τους τίτλους «**Πετούτοι από Πάροντας εις Τρίπολην**» (ήταρα 1890) και «**Πέρος του Ιανουάριου**» — «**Πετούντοντας εντυπωσιακές και συγκινητικές**» — του 1889 — (Άργυρος, 1891). Για τη νεότερη περίπτεια του κτηρίου χρηματοποιήθηκε ολόκληρος ο τοπικός τύπος και συγκεκριμένα, ο εφημερίδες «**Αναγνώνητος**», «**Άργοβος Βίημας**», «**Άργυροιδας**», «**Ειδησέστες**», «**Θέρρος**» και «**Φειδίων**».

1. Δημοτικής φρουράτων και από τους τοπικούς επαναστατώντας κατά την αθηναϊκή επιβολή στην Σπήλαιο Καλύβης είναι ο ανθρώπος που σε οικιακή παρέμβαση δημιούργησε τον Άργος του 190 οινά την περίοδο μεγαλύτερη από κάθε άλλον (1874-75, 1888-1891, 1893-1899). Βλ. και άρθρο Τ. Τσικουλάου για τους δημιούργους του Άργους που αναθηματίστηκαν στο περιοδικό «Ελλέβορος» (Άργος, καλοκαίρι 1988).

2. Επίκληση Β. σε αρ. 503, της 14-5-1974. Η υπουργική απόφαση που παρέτασε τα στοιχεία Α/θ. 31/53208/4016 π.έ./29-4-1974.

3. Ξεκίνη με το Άργος παραπέμπομε σε λεπτομερεστότερες πληροφορίες και αναλύσεις της δυνάμεως που έχει ο προσωπικός στο Άργος, στην «Ανάδειξη εξ Αρχής των Αρχών του Άργους» τομος 1, 1979-80, και «Στρατώνες Καποδιστρίου του Άργους: ιστορία και μεταποίηση μάρτιν», στην «Αρχιτεκτονική της Αργούς» τομος 1, 1979-80.

4. Επίκληση Β. σε αρ. 503, της 14-5-1974.

5. Επίκληση Β. σε αρ. 503, της 14-5-1974.

6. Επίκληση Β. σε αρ. 503, της 14-5-1974.

7. Επίκληση Β. σε αρ. 503, της 14-5-1974.

8. Αδόκητη καθαρεύουσαντική μεταφράση της περιορίσης «Γουβά», θέση που περιλαμβάνεται στον ευρυτερό χώρο γύρω από τους Στρατώνες Καποδιστρίου της Αργούς και από τη σημερινή καθαρεύουσαντική σημείωση.

9. Άρθρο στο φ. 4 της 7-8-1888 στο φ. 5 της 14-8-1889 και στο φ. 11 της 5-10-1889. Πάντως, για να υπάρξει μια τοξή μεγάλων, αναφέρεται στο πρόγραμμα εδών του Δημού το έτος 1890 αντερχόμενο από την Καποδιστρίου της Αργούς που αποτελεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

10. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

11. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

12. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

13. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

14. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

15. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

16. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

17. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

18. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

19. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

20. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

21. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

22. Αρθρός της 24-11-1888. Της εφημερίδας «**Άργος και Αρκόπολης**» και «**Νέα Ήμερη**». Ο Δημός Αργούς δημιουργεί σχετικές διακρίσεις για μειωδή ημέρα που σημαίνεται στην Αργούς.

23. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

24. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

25. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

26. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

27. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

28. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

29. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

30. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στον Καρπενήσιο στο Αργός της Αργούς.

31. Δ. «Φειδίων» της 12-6-1977 και της 26-6-1977.

32. Υπουργικό με παραμονή 6-2-1978 και δημοσιεύσεις στο «Φειδίων» της 30-4-1978.

33. Σχόλιο στην «Αναγέννηση» της 31-3-1979. 28-4-1979 και 5-5-1979.

34. «Φειδίων» της 27-5-1979.

35. Γ. π. φωτογραφία και σχόλιο στο «Σζεμψαμάταρος της Αργούς - Ακρογιάννης» της 19-1-1981 αρέθα στο Φειδίων - της 9-5-1981 και στην «Αργούλιδα» της 11-12-1981.

36. «Αργούλιδα» της 29-10-1981. «Θάρρος» της 5-11-1981. «Αργούλιδα» της 19-11-1981 και στην «Φειδίων» της 11-12-1981.

37. Σχόλιο στην «Υπουργός της 11-12-1982 - Αναγέννηση» της 19-12-1982 αρέθα στο Φειδίων - της 26-6-1982.

38. «Θάρρος» ίδιων ημέρας καρβύς και ανανίζεται στην «Φειδίων» της 8-1-1983.

39. Δ. «Θάρρος» της 21-2-1983.

40. Γ. π. «Αργούλιδα» της 29-3-1983. «Αργ. Βιματ» 27-12-1985 και της 21-1-1986. Ειδικός αρέθα δημοσιεύσεις στο «Φειδίων» της 26-6-1987.

41. Δ. «Θάρρος» της 5-1-1988 και περιεργότερο της Δημητριάδη Κύριου Καλαντού στην Αργούς.

42. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 12-11-1972.

43. Στην έγγραφο αρ. 10765/5-12-1977 του δημαρχού Δημ. Μπούρη προς την Υπουργό Πολιτισμού. σημειώνεται **κατά λέξη** ως «πρόσθετο» επιχείρηση στην Στρατώνες Καποδιστρίου της Αργούς.

44. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 10-10-1980.

45. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 10-10-1980.

46. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

47. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

48. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

49. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

50. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

51. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

52. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

53. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

54. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

55. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

56. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

57. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

58. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

59. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

60. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

61. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

62. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

63. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

64. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

65. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

66. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

67. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

68. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

69. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

70. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

71. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

72. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

73. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

74. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.

75. Δ. «Θάρρος» αριθ. 68. ενδεικτικό το «Φειδίων» της 18-10-1980.